

پاسخنامه مدارس شهرستان

پایه :	۶	موضوع :	اصول ۳
تاریخ :	۹۱/۰۶/۰۶	ساعت :	۸

نام کتاب: اصول الفقه از اول شهرت تا پایان جلد ۲

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آفر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. إن القیاس الأصولی نوع من ... المصطلح علیه فی المنطق.
 - أ. التمثیل
 - ب. البرهان
 - ج. الاستقراء التام
 - د. الاستقراء الناقص
۲. میان دو مثال «اذا شککت فابن علی اکثر» و «لا شکک لکتیر الشک» چه رابطه‌ای است؟
 - أ. حکومت
 - ب. ورود
 - ج. تخصیص
 - د. تخصّص
۳. به نظر مصنف، مرجّحات منصوصه کدام‌اند؟
 - أ. ترجیح بالأحدث تاریخاً و صفات راوی
 - ب. شهرت و مخالفت با عامّه و موافقت با کتاب و سنّت
 - ج. صفات راوی و شهرت
 - د. شهرت و موافقت با کتاب
۴. شیوع الفتوی الموجبة للاعتقاد بمطابقتها للواقع من غیر أن يبلغ درجة القطع اذا علّم أن مستندها خبر خاص موجود بین أیدینا تسمی بـ
 - أ. الشهرة الروائیة
 - ب. الشهرة العملية
 - ج. الشهرة الفتوائیة
 - د. الاجماع

سؤالات تشریحی:

۱. فرق «قدرت عقلی» و «قدرت شرعی» را همراه با مثال بیان کنید.
قدرت عقلی آن است که در دلیل واجب اخذ نشده پس دلیل واجب لسانش مطلق است و اما قدرت شرعی در لسان دلیل واجب اخذ می‌شود؛ مثلاً «حجّ ان استطعت» دلیل وجوب حجّ است که استطاعت که قدرت شرعیه است در آن قید شده بر خلاف تمکّن از اتیان عمل که قدرت عقلیه است و در لسان دلیل اخذ نمی‌شود.

- * من ارکان الاستصحاب یقین و الشکّ فی زمان واحد، و تعدّد زمان المتیقّن و المشکوک. ۶۰۶
۲. این دو رکن استصحاب را در قالب مثال توضیح دهید.

اجتماع یقین و شک در زمان واحد یعنی حصول یقین و شک در آن واحد اتفاق بیفتد؛ مثلاً زید در زمان واحد هم یقین به عدالت عمرو دارد و هم شک در بقاء، نه به این معنی که مبدء حصول یقین و شک در آن واحد باشد زیرا گاهی یقین قبل از شک حادث می‌شود و گاهی متقارن می‌شوند در حدوث و گاهی مبدء حصول یقین بعد از حصول شک می‌شود. و تعدّد زمان متیقّن و مشکوک یعنی متیقّن قبل از مشکوک باشد مثلاً عدالت زید در روز پنج شنبه بود و در روز جمعه شک در بقاء عدالت پیدا شد که آیا روز جمعه زید عادل است یا خیر.

- * من السیرة المتسرعة السیرة الجاریة فی عصور المعصومین (علیهم السلام) حتی یكون المعصوم أحد العاملين بها. ۵۱۵
۳. تفاوت سیره متسرعه مذکور با سیره عقلا از جهت حجّیت در چیست؟

هذه السیرة المتسرعة حجّة قطعیة علی موافقة الشارع فتكون بنفسها دلیلاً علی الحكم بخلاف سیرة العقلاء فإنّها إنّما تكون حجة إذا ثبت من دلیل آخر إمضاء الشارع لها ولو من طریق عدم ثبوت الردع من قبله.

۴. استدلال به سیره عقلا بر حجّیت استصحاب را بیان کنید. ۶۱۷

۱. ثبوت بناء العقلاء على اجراء الاستصحاب ۲. كشف هذا البناء عن موافقة الشارع و اشتراكه معهم لأنّ الشارع من العقلاء بل رئيسهم فهو متحد المسلک معهم. و به عبارت دیگر جریان استصحاب را عقلاء بنا گذاشته‌اند و هر چیزی را که عقلاء بنا گذاشته باشند شارع هم بنا گذاشته (پس جریان استصحاب را شارع بنا گذاشته).

۵. «مرجّح صدوری» و «مرجّح مضمونی» را همراه با مثال تعریف کنید. ۵۸۷

مرجّح صدوری آن است که مرجّح، صدور یکی از خبرین را أقرب به واقع قرار می‌دهد از صدور خبر دیگری مثل موافقت أحد الخبرین با مشهور و مثل صفات راوی و با این مرجّح صدور خبر از معصوم (علیه السلام) تقویت پیدا می‌کند. مرجّح مضمونی آن است که مضمون و مدلول خبری که دارای مرجّح مضمونی می‌باشد اقرب به واقع می‌شود در نظر مثل موافقت کتاب و سنت.

* إنّ المدار فی منصوص العلة أن یكون له ظهور فی عموم الموضوع لغير ما له الحكم (أی المعلّل الأصل) فإنّه عموم من جملة الظواهر التي هی حجة.

۶. عبارت را بر حدیث «ماء البئر واسع لا یفسده شیء لأنّ له مادة» تطبیق دهید. ۵۳۷

ظاهراً در حدیث موضوع حکم، ماء البئر است ولی علت «لأنّ له مادة» ظهور دارد در هر آبی که دارای ماده باشد و در واقع موضوع «مائه المادة» است و ماء البئر به عنوان مصداقی ذکر شده است.

* و منها حدیث الخنعمية التي سألت رسول الله (صلی الله علیه و آله) عن قضاء الحجّ عن ابیها الذي فاتته فريضة الحجّ: أينفعه ذلك؟ فقال (صلی الله علیه و آله) لها: «أرأيت لو كان علی أبيك دينٌ فقضيته أكان ينفعه ذلك؟» فقالت: نعم. قال (صلی الله علیه و آله) «فدينٌ الله أحقّ بالقضاء».

۵۳۰

۷. نحوه استدلال اهل سنت بر این روایت برای اثبات حجّیت قیاس را نوشته، آن را نقد نمایید.

استدلال: فألحق الرسول دين الله بدين الآدمي في وجوب القضاء و هو عين القياس. جواب: پیامبری که به واسطه وحی احکام را مستقیماً از خداوند می‌گیرد نیازی به قیاس ندارد و مقصود از روایت بر فرض صحت سند، تطبیق عام بر مصداقی است که امر قهری است.

* در مقبولة عمر بن حنظله آمده است: «إذا كان ذلك (أی إذا فُقدت المرجحات) فارجئهُ حتّى تلقى إمامك؛ فإنّ الوقوف عند الشبهات خير من الاقتحام في الهلكات».

۵۷۷ و ۵۷۵

۸. ا. در فرض «تعارض و تعادل دو روایت» مستدلّین به این روایت از فرازی که ذکر شده چه چیزی را استظهار کرده‌اند؟ ب. آیا صحیح است که گفته شود: «به مقتضای مفهوم غایت، این خبر اختصاص به زمان حضور معصوم (علیه السلام) دارد؟» توضیح دهید.

ا. در صورت تعادل دو روایت متعارض، توقف واجب است. ب. إنّ الغاية إذا كانت قیداً للموضوع أو المحمول فقط لا دلالة لها علی المفهوم و لا تدلّ علی المفهوم إلّا إذا كان التقييد بالغاية راجعاً الى الحكم و الغاية في المقبولة غاية لنفس الإرجاء لا لحكمه و هو الوجوب یعنی أنّ المستفاد من هذا الخبر أنّ نفس الإرجاء مغیبي بملاقاة الإمام لا وجوبه فلا مفهوم له.

* يجب أن يتعلّق الشكّ في بقاء ما هو متيقّن الوجود سابقاً وهذا هو الظاهر من معنى الاستصحاب، فلو انعكس الأمر بأن كان زمان المتيقّن متأخراً عن زمان المشكوك بأن يشكّ في مبدء حدوث ما هو متيقّن الوجود في الزمان الحاضر، فإنّ هذا يرجع الى الاستصحاب التهقري. ۶۰۸

۹. با توجه به متن، استصحاب قهقري را در قالب مثال توضیح دهید.

استصحاب قهقري مثلاً در روز جمعه يقين کرد آب حوض کرّ است و شک کرد که در روز پنجشنبه کرّ بوده یا نبوده می‌گوید الآن کرّ است پس پنجشنبه هم کرّ بوده و تغییری حاصل نشده است.